

INFORMACJE

Uregulowanie statusu biegłych sądowych – Rada Ministrów przyjęła projekt założeń projektu ustawy o biegłych sądowych

2014-03-18

Dzisiaj (18 marca 2014 r.) Rada Ministrów przyjęła przygotowany w Ministerstwie Sprawiedliwości projekt założeń projektu ustawy o biegłych sądowych.

Głównym celem projektowanej ustawy jest:

1. Uregulowanie problematyki biegłych sądowych w sposób zapewniający dostęp do wysoko kwalifikowanego korpusu ekspertów wpisanych na listy biegłych sądowych, które powinny wpłynąć na usprawnienie toku postępowań sądowych oraz przygotowawczych.
2. Uregulowanie zasad ustanawiania i weryfikacji „biegłych instytucjonalnych” oraz sprawowania nad nimi nadzoru.

Zakres projektowanej ustawy

Projektowane rozwiązania stanowią próbę uregulowania w jednej ustawie kwestii funkcjonowania biegłych sądowych, w tym, tzw. „biegłych instytucjonalnych”, z wyjątkiem zagadnień związanych z ich wynagrodzeniami oraz kosztami ekspertyz.

Przepisy będą obejmować uregulowanie statusu biegłych sądowych, określenie warunków nabywania, zawieszania i utraty prawa do wykonywania czynności biegłego, a także trybu nabywania i utraty statusu przez instytucje specjalistyczne, uprawnione do wydawania opinii.

Status biegłego

Określony zostanie status biegłych sądowych. W jego zakresie przewiduje się przyznanie ochrony prawnej, jaka przysługuje funkcjonariuszom publicznym. Ochrona ta będzie przysługiwała biegłemu wyłącznie przy wykonywaniu czynności związanych z wydaniem opinii i będzie obejmowała działania związane z realizacją zlecenia organu procesowego.

Projekt zakłada przyznanie prawa posługiwania się tytułem „biegłego sądowego” jedynie osobom wpisanym na listę biegłych sądowych. Posługiwanie się nim będzie dopuszczalne wyłącznie przy wykonywaniu czynności na zlecenie uprawnionego podmiotu oraz w związku z podawaniem informacji o jego posiadaniu do informacji publicznej (np. na stronach internetowych, w notach biograficznych, życiorysach).

Kto będzie mógł zostać biegłym?

Biegłym będzie mogła zostać osoba:

- posiadająca obywatelstwo polskie lub jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej,
- posiada znajomość języka polskiego w zakresie niezbędnym do pełnienia funkcji biegłego,
- posiada pełną zdolność do czynności prawnych,
- posiada teoretyczne i praktyczne wiadomości specjalne (łącznie),
- posiada trzyletnie doświadczenie w dziedzinie, w jakiej ma zostać ustanowiona biegłym oraz brak orzeczonego zakazu wykonywania zawodu w tej dziedzinie,
- niekarana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- dająca rękojmię należytego wykonywania funkcji biegłego.

Przewiduje się wprowadzenie w projektowanej ustawie instytucji zawieszania prawa do wykonywania czynności biegłego. Przesłankami obligującymi do zastosowania tego środka będzie prowadzenie przeciwko biegłemu sądowemu postępowania o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe (obligatoryjne).

Natomiast przesłankami umożliwiającymi jego zastosowanie, będzie prowadzenie przeciwko biegłemu postępowania o nieumyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub nieumyślne przestępstwo skarbowe, prowadzenie wobec biegłego postępowania dyscyplinarnego bądź w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej, mogącego skutkować utratą uprawnień zawodowych, a także wszczęcie postępowania administracyjnego w przedmiocie skreślenia biegłego z listy biegłych (fakultatywne).

Zawieszenie uniemożliwi powoływanie biegłego do sporządzania nowych opinii. Jednocześnie projekt będzie przewidywał możliwość powoływania nowego biegłego w postępowaniach, w którym zawieszony biegły był powołany do wydania opinii.

Przesłankami skreślenia z listy biegłych będą:

- prośba biegłego,
- utrata warunków ustanowienia biegłym, albo stwierdzenie, że biegły w chwili ustanowienia warunkom tym nie odpowiadał i nadal nie odpowiada,
- inne ważne powody, w szczególności nienależyte wykonywanie czynności biegłego.

Ustanawianie biegłego

Biegłych będzie ustanawiał prezes sądu okręgowego w drodze decyzji administracyjnej na 5 lat, z możliwością ponownego ustanowienia po jej upływie. Biegły będzie powoływany przy jednym sędzię okręgowym i ustanawiany dla poszczególnych gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła oraz innych dziedzin.

Kandydaci na biegłych sądowych zostaną zobligowani do przedstawienia prezesowi sądu okręgowego opinii właściwych organów samorządu zawodowego (tak ustawowego, jak i dobrowolnego), stowarzyszeń zrzeszających osoby wykonujące określony zawód bądź działalność oraz zakładu pracy, w którym kandydat na jest zatrudniony.

Prezesi sądów okręgowych będą uprawnieni do powoływania komisji (bądź indywidualnych ekspertów), w celu zaopiniowania przygotowania zawodowego kandydata na biegłego.

Możliwość zastosowania tego trybu byłaby uwarunkowana brakiem podmiotów, władnych wydać opinię, brakiem możliwości bądź odmową jej sporządzenia z jakichkolwiek przyczyn, ewentualnie także samą treścią opinii, która w ocenie prezesa sądu okręgowego nie rozstrzygałaby wątpliwości, co do kwalifikacji osoby ubiegającej się o ustanowienie biegłym.

W przypadku podjęcia decyzji o powołaniu komisji składałaby się ona z uznanych specjalistów z dziedziny będącej przedmiotem specjalności opiniowanego biegłego. W ustawie określone zostaną także zasady wynagradzania członków komisji i ekspertów. Będą oni powoływani w drodze zarządzenia przez prezesa właściwego sądu okręgowego do zaopiniowania konkretnej kandydatury. Przed objęciem funkcji biegły będzie miał obowiązek złożenia wobec prezesa przyrzeczenia.

W projekcie zostanie wprowadzony obowiązek dla organów zlecających biegłemu sporządzenie opinii zawiadamiania prezesa sądu okręgowego o każdym przypadku rażących uchybień w realizacji powierzonych obowiązków.

Przed każdą kolejną kadencją prezes będzie zobligowany do pozyskania wyczerpujących informacji o dotychczasowym przebiegu kadencji od podmiotów, na których zlecenie biegły wykonywał czynności. Przewiduje się także uproszczenie procedury w przypadku ustanawiania biegłych sądowych na kolejną kadencję. Biegli będą musieli załączyć jedynie oświadczenia potwierdzające dalsze spełnianie warunków uprawniających do ustanowienia biegłym. Udokumentowania wymagałyby jedynie nowo zdobyte uprawnienia i doświadczenie.

Biegli ad hoc

Projektowana ustawa pozostawia możliwość powoływania do wydawania opinii tzw. biegłych ad hoc, czyli osób posiadających wiedzę specjalistyczną, ale nieustanowionych biegłymi sądowymi i niewpisanych na prowadzone przez prezesa listy. Zlecenie takim osobom sporządzenia opinii będzie dopuszczalne, gdy powołanie biegłych z listy będzie niemożliwe bądź utrudnione, np. na listach nie będzie specjalistów z określonej dziedziny, czy też z uwagi na obciążenie pracą nie będą oni w stanie sporządzić opinii w rozsądnym terminie.

Biegli instytucjonalni

Nową regulacją, nieznaną dotychczasowym przepisom dotyczącym funkcjonowania biegłych sądowych, będzie unormowanie kwestii związanych z ustanawianiem instytucji specjalistycznych powołanych do opiniowania. Jakkolwiek obecnie obowiązujące przepisy proceduralne przewidują możliwość zwrócenia się przez sąd lub organ prowadzący postępowanie karne o sporządzenie opinii do instytucji naukowej, badawczej bądź specjalistycznej, to nie ma definicji tych podmiotów oraz nie uregulowano zasad sporządzania ekspertyz.

Przewiduje się dwie kategorie podmiotów innych niż osoby fizyczne, władnych wydawać opinie na potrzeby wymiaru sprawiedliwości.

Pierwsza z nich będzie obejmować podmioty wskazane zbiorczo – m.in. zakłady medycyny sądowej uczelni medycznych, policyjne laboratoria kryminalistyczne, instytuty badawcze, rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne. Podmioty te byłyby uprawnione do sporządzania ekspertyz bez konieczności ubiegania się o wpis na listę.

Drugą kategorię będą stanowić jednostki organizacyjne działające w dowolnej formie – osoby prawne bądź jednostki nieposiadające osobowości prawnej – względem, których zostaną ustanowione wymogi warunkujące wpis na listę instytucji uprawnionych do opiniowania.

Jako niezbędne minimalne wymogi zostaną wprowadzone:

- posiadanie odpowiedniego potencjału kadrowego, w tym zatrudnianie (bądź pozostawanie w innym stosunku prawnym, np.

zlecenia) osób spełniających kryteria pozwalające na ubieganie się o uzyskanie statusu biegłego sądowego w dziedzinie, w której zamierza opiniować instytucja,

- posiadanie, o ile to konieczne, właściwego zaplecza technicznego do wykonywania czynności związanych z przygotowaniem ekspertyz.

Spełnienie wskazanych kryteriów będzie podlegało weryfikacji w toku ustanawiania instytucji specjalistycznej, analogicznie jak w przypadku kandydatów na biegłych sądowych – osób fizycznych. Prezes sądu okręgowego będzie mógł powołać komisję (bądź indywidualnego eksperta) do oceny spełniania warunków organizacyjno-technicznych przez instytucję ubiegającą się o ustanowienie.

Analogicznie jak w przypadku biegłych – osób fizycznych, prezes sądu okręgowego będzie uprawniony do zawieszenia uprawnienia instytucji do wydawania opinii lub pozbawienia jej statusu instytucji specjalistycznej.

Przewiduje się, że prezes sądu okręgowego obligatoryjnie skreśli instytucję specjalistyczną z listy instytucji uprawnionych do opiniowania w następujących przypadkach:

- na wniosek tej instytucji,
- w sytuacji jej likwidacji,
- utraty przez instytucję warunków organizacyjno-technicznych lub utraty warunków do ustanowienia biegłym przez osobę stale współpracującą w instytucją.

Wprowadzony zostanie obowiązek ukończenia przez biegłego szkolenia z zakresu przepisów dotyczących statusu biegłego, jego praw i obowiązków w procesie oraz zasad przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego. Szkolenia biegłych będą organizowane przez prezesów sądów okręgowych.

Elektroniczna lista biegłych

Zasady prowadzenia centralnej elektronicznej listy biegłych zostaną uregulowane w odrębnej ustawie zmieniającej ustawę – prawo o ustroju sądów powszechnych, która w sposób kompleksowy będzie regulowała kwestie rejestrów informatycznych.

Do czasu wprowadzenia centralnej elektronicznej listy biegłych biegli sądowi zostaną zobligowani do prowadzenia rejestrów zawierających informacje na temat wydawanych opinii.

Wydział Komunikacji Społecznej i Promocji
Ministerstwo Sprawiedliwości

O dokumencie